

Maar vergat Churchill niet, dat die strijd van den Koning-stadhouder inzonderheid ging voor de vrijheid van de kerk der reformatie tegen den goddeloozen Lodewijk XIV, die haar wilde vernietigen?

De vrijheid, zeide de Engelsche staatsman, is een vrucht van 't liberalisme en ook toen vergiste hij zich. Want niet het liberalisme, maar, zoo leerde Groen van Prinsterer het ons, de Calvinistische reformatie, die een reformatie was allereerst der kerk, is de bron geweest, waaruit de volkeren van Europa hun rechten en vrijheden konden putten.

De gereformeerde vaders begrepen, dat de ware vrijheid alleen wordt ontvangen uit de doorboorde handen van onzen Heiland en Heere, Wien alle macht is gegeven in den hemel en op de aarde. De Koning der koningen en de Heere der heeren. Die gehoorzaamheid elicht aan Zijn bevel, in Zijn Woord ons geopenbaard en gepredikt door Zijn kerk.

Het congres vertelde ten slotte in zijn resoluties en boodschap, dat het zijn betrouwen stelt op een nieuw gerechtshof, dat dan ook over sancties kan beschikken — wat nimmer gelukken zal, tenzij de antichrist zijn wereldstaat zal hebben, maar dan is alle recht verdwenen — en op een Europeesch parlement, waar de vrijheid van het woord zal zijn.

Het vrije woord is een zeer rijk goed, maar waarom en wanneer? Wanneer dit allereerst inhoudt, dat de prediking van het Woord Gods door 's Heeren ware kerk volkomen vrij is, en alle overheden zich bejven om inzonderheid die vrijheid te beschermen.

Daar is de bron van alle vrijheid. Maar een West Europa, dat wel de erfenis van de christelijke beschaving wil vasthouden, doch geen christelijk Europa meer mag heeten om zijn ongeloof, zal het goede dagen van vrede en vrijheid tegemoet kunnen gaan?

Daar is opnieuw gezegd, nu door een professor uit Genève: alle samenwerking zal op niets uitloopen, als niet elk volk zijn eigen zaken in orde maakt. Die eigen zaak is, dat het de praatjes van den idealist verworpt, en weer wil luisteren naar 't Woord van God.

Ledige drukte is er in onze dagen meer dan genoeg. Ik ben dankbaar de meest rustige vergadering te hebben mogen bijwonen van alle, die op den hemelvaartsdag in ons land werden gehouden.

Het was in Rotterdam op den bondsdag der vrijgemaakte jongelingsverenigingen.

Daar spraken ds van den Born en prof. Veenhof over de kerk.

Ik hoorde nu ds van den Born, en ik ben zelden zoo diep getroffen door eenige rede dan door dit door en door Schriftuurlijk betoog, die trouw aan de belijdenis.

Hoe goed zou het zijn, als al diegenen, die zich gereformeerd nog noemen, deze rede lezen. Zij zouden zich dan weer herinneren, wat zij nu gemeenlijk vergeten, dat Europa eens voor een ontzettende revolutie bewaard bleef door de Reformatie der Kerk. En dat het, naar Groen eens zei, kerkelijke partijen waren, die de vrijheid harer volkeren konden redden.

Wat was het een eenvoudige samenkomst daar in Rotterdam!

Aan alle vertoon gespeend. Wij leerden weer eenvoudig zijn.

Maar elk woord, daar toen over Christus' Kerk gesproken was van meer gewicht dan al de rumoerige woorden elders, hoe grootsch het vertoon daar dan ook wezen mocht. Ik dacht aan I Cor. 1: niet vele wijzen naar het vleesch, niet vele machtigen, niet vele edelen; het dwaze der wereld, door God uitverkoren, opdat Hij de wijzen beschamen zoude, en het onedele der wereld en het verachte en hetgeen niets is, opdat Hij hetgeen iets is te niet zoude maken, opdat geen vleesch zou roemen voor Hem.

Maar uit Hem zijt gij in Christus Jezus, die ons geworden is wijsheid van God en rechtvaardigheid en heiligmaking en verlossing, opdat 't zij gelijk geschreven is: wie roemt, roeme in den Heere.

Met hartelijke groeten en heilbede, uw toegenegen MARNIX.

Het bindende beginselprogramma.

Ds E. T. v. d. Born schrijft in „Ons Kerkblad“ (Utrecht) over het ook door ons besproken artikel van (prof.) O(kma?) in „Trouw“:

De heer O. vervolgt dan: „Haar beginselprogramma berust goeddeels op ketterijen (gemene gratie-leer, leer van de pluriformiteit der kerk, enz.).“

Dit zou dan het Congres hebben gezegd. Maar er staat in conclusie 3:

„Het A.R. beginselprogramma berust goeddeels op bepaalde theologisch-wetenschappelijke gedachtenconstructies zoals die omtrent „algemene openbaring“, „natuurlijke godskennis“, „gemene gratie“, „de verhouding van de Overheid tot de wet Gods“, „de soevereiniteit in eigen kring“, „de eeuwige beginselen“, „de taak der Overheid“, enz., welke gedachten-reeksen zich wezenlijk van Schrift en Belijdenis verwijderen.“

En het Congres hooft aan, dat ook uit Schrift en Belijdenis aan te tonen. En vandaar de vraag aan het Centraal Comité om deze fundamentele kritiek in overweging te nemen en te geven. Om dus met elkaar die

gedachtenconstructies nader te bekijken, om also te komen tot een betere fundering van het A.R. beginselprogramma. En dat te meer, waar Dr Colijn in zijn toelichting op dit programma van beginselen o.a. schreef: „Het programma moet duurzaam van aard zijn, zo weinig mogelijk aan wijziging onderworpen worden, en het moet een volstrekt bindend karakter dragen“ (pag. 11). De spatiëring is van mij. En verder: „Nooit dit op zichzelf reeds tot voorzichtige beperking in het aangeven van wat als onveranderlijke beginselen wordt gezien, ook de eis, dat het beginselprogramma een bindend karakter behoort te hebben, wijst in die richting“ (pag. 11). En op bl. 12: „Aan het bindend karakter van het beginselprogramma mag nimmer worden getornd“. En op bl. 13: „Voor zover ons programma handelt over zulke grondbeginselen, is het uiteraard onveranderlijk“. En op bl. 72: „De „ewige beginselen“, zodra ze zijn vastgesteld (!!) dragen naar haren aard dan ook een volstrekt absoluut karakter. Aan welker gezag men zich nimmer onttrekken mag“.

Welnu, als het er dan zo mee staat, dat ik ook politiek een geloofsbelijdenis heb, welke mij absoluut bindt als de waarheid Gods, dan wordt het hoog tijd, dat wij deze theologisch-wetenschappelijke gedachtenconstructies in de conclusies genoemd, eens nader bekijken, want dan weet ik vooruit al, dat ik politiek gebonden word aan gedachten, waarvan Schrift en Belijdenis niets weten, en die ik onmogelijk voor mijn rekening nemen kan.

En vooral niet, als volgens de heer O. deze politieke geloofsbelijdenis eerst wetenschappelijk moet worden opgespoord in de Schrift en daarna wetenschappelijk moet worden vastgesteld, en daarna voor mij een bindend karakter gaat dragen. Dit brengt mij dus politiek geheel onder de hiërarchie van de menschen der wetenschap, die voor mij opstellen en vaststellen. En ik moet eerlijk mijn onwetendheid belijden, dat ik niet geweten heb, dat ik politiek absoluut volstrekt gebonden was aan de gemene gratie van Dr Kuyper en aan de pluriformiteit der kerk enz. En indien de heer O. ons dit wil suggereren, dan hebben wij inderdaad, om zijn woorden te gebruiken, „een adder aan onze borst gekoesterd“ en is het geval helemaal niet humoristisch meer. Maar dan is deze „adder“ niet het beginselprogramma zelf, maar wat men er vandaag van maakt: een wetenschappelijk opgespoord, en vastgesteld beginselprogramma, onveranderlijk en volstrekt bindend. Maar zo heb ik dit programma nimmer bekeken, en mij is totaal onbekend, dat het bij de opstelling daarvan also is toegegaan. Ik geloof er niets van, dat dit programma eerst wetenschappelijk is opgespoord en vastgesteld, en daarna als onveranderlijk absoluut bindend tot beginselprogramma der A.R. partij is doorgegeven.

En het is misleidend als de heer O. zegt, dat wij dit beginselprogramma onveranderlijk en absoluut bindend vandaag goeddeels ketterij vinden. Want hij verzwijgt dan een zeer belangrijk ding: dat men vandaag komt van „onderscheidingen“ (bijv. soevereiniteit in eigen kring) tot „gangbare meningen“, en van gangbare meningen tot „ongeschreven dogma's“, en van ongeschreven dogma's tot „Zo zegt de Heere“. Want zo gaat het vandaag, en de „sovereiniteit in eigen kring“ heet vandaag al een „religieuze vooronderstelling“. En nu het zo gaat, wordt het hoog tijd om dan eens over die zogenaamde „ewige beginselen“ te praten.

Even later:

Weer stelt de heer O. de autoriteitskwestie. En de heer Zijlstra is een afvallige. En Schilder is de kritikaar. Maar Prof. Diepenhorst geeft „een prachtige principiële fundatie“. En mannen als Prof. Davinck en Verkuyel en Richters vermoeden dit beginselprogramma. Maar dat is niet zo erg, althans niet zo erg om daar alarm over te slaan. En als er kerken ongerust worden, dan krijgen ze het bevel om te zwijgen, en eerst eens te gaan studeren. Maar als er opstaan, die begeren naar een betere principiële fundering „om de vijand in de poort“ te kunnen antwoorden, dan luidt ineens de alarmklok: Mensen, mensen hoort toch eens aan, het oude en vertrouwde en beproefde beginselprogramma noemen zij goeddeels ketterij! En zij blazen verzamelen om het bastion te verdedigen. Maar zij hebben niet eens geluisterd. Zij hebben onze conclusies niet eens gelezen. Maar het volk moet weten dat wij „tweespalt“ zoeken.

Uit de chaos van deze epigonen kan ik geen wijs meer worden. En ik vind het jammer dat velen zich van de wijs laten brengen. En niet zien uit welke hoek vandaag de wind waait, die straks een storm wordt. Wie nu zwijgt, wordt straks door de storm meegeleurd.

De storm — men kan de menschen óók kennen uit het hijschen — al of niet — van stormseinen, om met dr Hepp uit de dagen van zijn Deformatiebrochures te spreken. Hij hijscht nooit meer — sedert 1944. Niets meer te seinen? K. S.

Kijk, zulke dingen zijn het nu.

In „Strijdend Nederland“ komt een verslag voor van een rede, gehouden door den heer J. Haverkamp uit Kampen voor de A.R. kiesvereniging te IJsselmuiden. De Heer Haverkamp is vanouds een uitnemend man, en vóórdat hij voor het verraad der synode-Ridderbos c.s. capituleerde en 'dus (ik weet niet waarom) synodocratisch werd te Kampen, keken we elkaar vroolijk aan. Maar sedert hij het bevel volgt, te vinden, of zich ermee te vinden, dat men prof. Greydanus en cand. H. J. Schilder van den preekstoel weren moet en ds D. van Dijk van een synode enz. kijken we elkaar wat anders aan. Hij is — door den wil van ons, gereformeerden (wij zijn in Kampen in de meerderheid) voorzitter der A.R. kiesvereniging. Aldus ook mijn voorzitter, want ik hang nog — in afwachting — met een dun draadje aan die K.V.

Nu dan, de man, die als voorzitter der A.R. kiesvereniging te Kampen ambtelijk probeeren moet, zoowel over de H.H. Ridderbos en Den Hartogh als over

K. S. den praesidentskamer te voeren, heeft in IJsselmuiden gesproken. Over Bedrijfsorganisatie. Mijn voorzitter zal hebben begrepen, dat ik de ooren spits: komt hij met Groen's geloofsstuk (ik bedoel: mr K. Groen van 1944) (sovereiniteit in eigen kring) of met Holwerda's (en mijn) kritiek daarop voor den dag? Ik neem de schaar en zet die in het verslag der rede, gelijk dit voorkomt in Strijdend Nederland:

Ook de A.R. is dan ook tot op zekere hoogte voorstander van de geleide-economie!

Tot op zekere hoogte? Welke hoogte? En welke is de „leidende“ instantie? Verder:

De Partij van de Arbeid verstaat hieronder, dat de Staat van nature principieel hiertoe bevoegd is. Het A.R.-standpunt is: alleen geleide-economie onder bepaalde omstandigheden. Een zodanige factor is thans aanwezig in de ontwrichting van de arbeidsmarkt, waardoor prijsbeheersing geboden en gerechtvaardigd is. Het algemeen belang eist thans overheidsbemoeiing.

Buiten de overheidsbemoeiing staat het gezinsleven, dat onaantastbaar is. Wanneer men zich echter op schromelijke wijze misdraagt, zal de overheid ingrijpen. Zo ook op het maatschappelijk erf.

Sociaal onrecht is altijd door de A.R. bestreden. Zie Talma e.a. De ondernemers en de arbeiders hebben de roeping om in het maatschappelijk leven te gehoorzamen aan de ordinantiën Gods. Orde en recht in eigen kring door de organen zelf, ziedaar bedrijfsorganisatie.

Primaire is dus, dat de organen zelf zorg dragen, secundaire, dat de overheid ingrijpt, wanneer de zaken scheef dreigen te lopen. De nadruk valt op een krachtig organisatieleven, een georganiseerd bedrijfsleven, dat zelf verordeningen maakt wanneer dat nodig is. Om de sanctie hierop te verkrijgen, is het nodig dat aan de bedrijfschappen publiekrechtelijke bevoegdheden worden toegekend. Slechts dan zijn deze verordeningen bindend en kunnen desnoods afgedwongen worden.

Van politieke zijde hooren we nog al eens ons vragen: wat hebben jullie toch? Ik zou zeggen: kijk, zulke dingen zijn het nu.

Ik wou mijn voorzitter wel eens vragen: gelooft u, dat die z.g. „noodmaatregelen“ van Stiefvader Staat zullen verdwijnen? En die bedrijfsschappen? Gelooft u heusch, dat wat u — toch wel capitulerende voor het roode regeeringsdrijven? — thans nog in de watten van „voorbijgaande noodmaatregelen“ pakt, zal verdwijnen? Zoo neen, pak ze dan dadelijk aan in de kern, en waarschuw principieel. Zoo ja, waarom dan blijven staan bij de bedrijfsschappen? Waarom niet tevens onderwijschappen met wetgevende bevoegdheid, net zooals die bedrijfsschappen? Ze zijn al in de maak: hebt u verweerd na deze redeneering? Waarom geen kerk-bedrijfsschappen, geen doktersbedrijfsschappen, die alle zelf verordeningen mogen maken, wanneer dat noodig is? Moet het heele leven zich laten totaliseren, en moeten we allemaal ons laten gelijk-schakelen (opdat Hitler spreke nadat hij gestorven is), zooals al die vrachtauto's met het bordje „Wegtransport“? Waarom maakt heel Nederland de stropen klaar, die de staatstotalisator van morgen zóó maar heeft aan te halen? Wij spreiden het bed voor Hitler II. Ik zie het al: óók een kerkbedrijfsschap, dat voor het phaenomeen der religiositeit-in-bedrijf verordeningen mag maken: geen D.K.O., maar I.K.O.K.O. (Interkerkelijk Overleg-Kerk-Orde), met den stok van den rooden minister-president van eeredienst achter de deur als er weer stoute K. S.-jes ergens zijn, die de totalitaire religie breken willen. Lacht iemand? Waarom? Omdat religie en bakkersbedrijf twee zijn? Maar Hitler bond ze allebei in zijn staat. En Hegel ook. En Schermerhorn ook. En de Antichrist gaat zeker óók religieuzen en bakkers gelijk-schakelen.

Mijn voorzitter is in de kerk van mij los. Hij vindt zeker, dat je Kuyper niet loslaten mag, zoolang dr Ridderbos zegt, dat het niet moet. Maar ik wou, dat hij me eens rondweg vertelde, of Kuyper's constructie die tegen al die staatsbemoeiing pleitte, valsch was, ja dan neen? Ons dunkt de huidige overheidsbemoeiing in haar systematisch drijven veelszins promotie van of capitulatie voor de revolutie.

K. S.

Van een Linggadati-domeine.

In „Ons Kerkblad“ (Utrecht) schrijft „Neef Henk“:

Een oud-Hollands spreekwoord zegt: „Wie verre reizen heeft gemaakt, die kan je wat verhalen“. Onwillekeurig moest ik hieraan denken toen dezer dagen, in een gezelschap een Ned. Herv. legerpredikant, zo een en ander vertelde van zijn ervaringen, opgedaan in Indië tijdens de politionele actie.

Over zijn aankomst in Indië:

Die aankomst viel echter niet mee.

In de Herv. Kerk was het alles nog zeer onoverzichtelijk, wijl alles nog in het stadium van herstel en wederopbouw verkeerde, en de Gereformeerde domeine wilde van de soldaten niets weten; hij was tegen die troepen-uitzendingen, omdat hij een voorstander was van Linggadati.

Daar stond domeine met zijn goede bedoelingen en zijn schrift vol aantekeningen om zijn jongens te helpen. De „Gereformeerde“ domeine voorstander van Linggadati; hij wilde van de jongens niets weten.

Het schaamrood vliegt je naar het hoofd als je zo iets hoort.

Die domeine heeft artikel 36 Geloofsbelijdenis zeker in lang niet gelezen.

K. S.